

235919

ALEXANDRU A HERLEA

CONSIDERAȚIUNI DOCTRINARE
LA
LEGEA STABILIZĂRII MONETARE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1929
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „ARDEALUL”, STR. MEMORANDULUI 22
C L U J

719872

ALEXANDRU A HERLEA

CONSIDERAȚIUNI DOCTRINARE
LA
LEGEA STABILIZĂRII MONETARE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201702180

Biblioteca Universității Regele Ferdinand I.
din CLUJ.
Nr. 1173 1929
EXEMPLAR LEGAL.

1929
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „ARDEALUL”, STR. MEMORANDULUI 22
C L U J

235919

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Năsterea și funcțiunile monedei.

Intre problemele de actualitate economice a țării noastre a fost cea mai ardentă stabilizarea monetară care trebuie prin decretarea ei să aducă un echilibru economic general, dar care echilibru economic, tot odată va rămânea problema veșnică căci prin natura sa are de copremisă actualitatea mereu supusă schimbărilor cari i le-aduce vremea.

Pentru a da câteva considerațiuni doctrinare asupra stabilizării decretate în curând în România și pentru popularizarea problemei să căutăm a lămuri câteva noțiuni și împrejurări preliminare.

Cunoaștem din istoria schimbului dificultățile de cari s'a lovit circulațiunea în timpurile primitive când mărfurile să schimbau în natură. Cea dintâi atenuare a acestei monstruoziții economice s'a realizat prin descoperirea unor materii cari constituiau o marfă mijlocie cu menirea nu pe deplin precisă de-a servi schimbului. Piei de animale, blăni, scoici etc. Foarte mult a atras atențiunea pentru întrebuințarea schimbului o marfă cu calități propriu acestui scop, metalele prețioase.

La început făceau serviciul schimbului în formă brută, mai târziu când au fost decretate quasi monete, le găsim în bucăți a căror greutate și valoare era deja anterior determinată. Un singur pas mai rămâne până la realizarea monedei în concepția vieții de azi, bucata de metal să primească o formă estetică și cu mențiunea convenită pentru recunoașterea ei.

Funcțiunile monedei se pot determina și formula în trei grupări. 1. Moneda servește ca mijloc de plată atât pentru procurarea directă a bunurilor de cari avem nevoie, cât și a obligațiunilor juridice lucru preconizat legal. 2.

Ne dă posibilitatea de a pune în raport valoarea bunurilor procurate cât și beneficiul obținut în urma eliberării obligațiilor. 3. O funcțiune mai mult din domeniul trecutului monedei este cea a păstrării.

Bineînțeles concepția asupra funcțiilor monedei în raport cu valoarea intrinsecă a ei variază, după cum unii nu apreciază decât exclusiv asta, iar alții o apreciază după calitatea procurativă. (Liberalii și mercantiliștii).

Hârtia monedă.

Cum moneda metalică nu ne dă decât mijlocul de a ne procura bunuri, s'a recurs la un expedient de facilitate fizică o bucată de hârtie, care să facă (mijlocul) serviciul intermediar al schimbului. 1. Așa avem moneda de hârtie care încorporează în sine o valoare economică și unde poate intra biletul bancă ca acoperire, căci și toate titlurile de valoare. 2. Avem hârtia monedă care ne având nimic pentru acoperirea economică a ei nu reprezintă nimic material sub raportul suitei emitentului, ci este un mijloc exclusiv de schimb. Ea de obicei apare când statul n'are numerar și are un curs forțat.

Aici trebuie să reținem pentru toate recomandările înaintea decretării stabilizării leului că diferența doctrinară între hârtia monedă și moneda de hârtie nu este de trecut cu vederea și deci o executare similară a programului de stabilizare cu cel al Franței ar fi fost imposibilă căci leul românesc rămâne tot un bilet de bancă și deci o monedă de hârtie, pe când hârtia Franței rămâne monedă cu curs forțat în sine, căci pentru a avea un curs forțat, hârtia prin lege trebuie înzestrată cu calitatea de plată și eliberațiune juridică, iar emitentul este scutit de a converti moneda întruna alta, iar leul românesc, nu întruna decât aceasta din urmă condițiune.

Cauzele deprecierei monedei.

Până ce gradul de intensiune al circulației bunurilor economice era mai redus și până ce nu s'a recurs la expedientul hârtiilor de schimb, deprecierea monedei nici odată nu putea să ducă la un dezastru economic mai pronunțat pentru că de asupra tuturor stătea valoarea întrisecă a metalului. Totuși moneda metalică să deprecia în raport direct cu cantitatea metalului.

Știm că argintul d. e. până în timpul descoperirii noilor continente avea o valoare de opt ori, mai mare ca azi. După descoperire valoarea a deminuat la de șeasă ori și așa mereu descrescând încât pe timpul revoluției franceze a fost de abea de trei ori mai mare. Iar aurul după descoperirea Americii s'a umflat atât de mult încât prețurile mărfurilor s'au urcat cu 150%.

Vedem deci că însuși moneda metal să depreciază, dar când schimbul îl întreține într'o țară numai hârtia, conturbațiunile economice pe cari le poate aduce sunt mult mai iminente și deci o inflațiune poate duce chiar la un complet dezastru economic. Deci cauzele deprecierei unei monede constau în umflarea ei în circulațiune și într'un factor de ordin abstract cel al încrederii.

Stabilizarea.

Variațiunile de urcare și creștere pe cari le presintă unele monede să datoresc aplicațiunii speciale a lor pentru depreciere.

Stabilizarea tinde ca să păstreze o valoare cât mai invariabilă a etalonului monetar. Deci stabilizarea tinde la înlăturarea cauzelor deprecierei, cari determină fluctuațiunile valorii monedei respective.

Să luăm cazul special al țării noastre. Și la noi cauza oscilațiunii valorii leului de hârtie să datorește inflațiunii care este un fenomen economic postbelic.

Statul ca să-și acopere cheltuielile extraordinare a de-

naturat valoarea reprezentativă a monedei de hârtie, emițând pentru aceiași acoperire hârtie nouă, care bineînțeles și-a cerut cota sa prin unificarea acoperirii și diminuarea valorii celor dintâiu. Deci deprecierea sa să reflectă exclusiv asupra valorii pseudo intrinsece a biletului de bancă, cu aplicație la viața economică unitatea monetară abstractă rămânând intactă. Deci nu s'a depreciat și nu este supus fluctuațiunii leul României, moneda de aur ci biletul de bancă reprezentativ.

Deci rolul noii legi monetare de stabilizare nu a fost cel al restabilirii unității monetare abstracte ci a fost cel al refacerii biletului Băncii Naționale prin acoperirea efectivă a emisiunii în raportul preconizat legal indiferent dacă unitatea monetară a fost din nou stabilită. Articolul 1 din legea monetară zice: „unitatea monetară română este leul cântărind 10 milligrame de aur de 9/10“. Această nouă determinare s'a făcut exclusiv pentru considerațiuni tehnice divizionare și nici decum nu vizează direct unitatea monetară.

Prin acoperire s'a realizat stabilitatea căci odată determinată emisiunea biletelor cantitativ și ele susținute de valori convertibile nu vor putea suferi prin nici o conjec-tură fluctuațiuni din timpuri antecedente escluzând infla-țiunea provocată de împrejurări economice excepționale ca războiul etc.

Sistemele în stabilizare.

Bineînțeles că părerile doctrinei cât și concepțiile asupra realizării practice a stabilizării variază enorm. Sunt teoreticeni cari susțin că o monedă indiferent de felul ei este așa de dependentă de conjec-turile economice internaționale încât o stabilizare e esclusă prin concepție, moneda rămânând mereu variabilă după interese cărora nu poate constitui obstacol decât poate quasi trusturi ale ministe-relor de finanțe din statele amice.

Alții recomandă diferite mijloace de un arbitrar al

statelor mai mult sau mai puțin însemnat. D. e. Bulgaria și-a decretat stabilă moneda sa legiferând ca orice conjunctură de ordin internațional să fie înregistrată la banca Centrală de emisiune cât și toate operațiunile de schimb cari ar avea de obiect un efect străin.

În acest fel a reușit ca să nu permită nici o operațiune decât la o cotă de înainte determinată și unitară reținând astfel moneda națională dela fluctuațiuni.

Dar un sistem similar nu duce decât la o izolare economică și te joci cu boicotul economic internațional, tocmai în timpul când interdependență economică a statelor devine din ce în ce mai pronunțată. Sunt sisteme cari urmăresc o stabilitate a monedei de hârtie, dar sunt sisteme mai riguroase cari urmăresc o stabilitate a monedei propriu zisă, fie etalon aur, fie hârtie legală. Aceștia din urmă sunt observatorii fenomenelor economice tocmai din statele cu etalonul aur, și sau convins cât de supus fluctuațiilor este chiar metalul prețios. Cunoaștem cinci metode¹⁾.

BĈU Cluj / Central University Library Cluj

1. Economistul Lehfeld recomandă pentru oprirea inflațiunii aurului, presupunând că în anumite părți e dat în cantitate prea mare, și deci ar putea produce inflațiunea, întemeierea unui oficiu internațional care să împărțească în raport normal economic pe întreg globul pământului cantitatea de aur putând determina unitatea de valoare.

2. Cassel recomandă ca rezervele de aur să fie aservite exclusiv plătilor externe, ca în felul acesta să se poată face față tuturor în intern fiind suficientă hârtia monedă.

3. Reynes recomandă o monedă cari să nu aibe nici izolarea cursului forțat, nici interdependența cu acoperirea sa, ci să fie pendentă numai de necesități economice, iar valoarea ei să fie în raport direct cu realizarea.

4. Fischer propune o monedă care se aibe contra valoarea acviziției de mărfuri.

¹⁾ Răducanu.

5. Noi suntem pentru o teorie intermediară care nu poate aduce nici perturbațiuni economice puternice în schimbare de sistem și totuși este un mijloc de augmentare a numerarului efectiv. Constituirea unui etalon aur ca acoperire cât și a tuturor bunurilor, aurul fiind preferit pentru calitățile sale fizice.

Stabilizarea deci tinde la o unitarizare și normalizare a prețurilor. Pentru biletele de hârtie cunoaștem două sisteme de normalizare, (1) este devalorizarea prin care recunoscându-se pierderea ce-a suferit-o moneda de hârtie se caută și decretează o acoperire conformă cu diminuarea valorii ei. De obicei să stabilește cota cursului zilei, sau media ultimelor cote cum d. e. s'a procedat în recenta stabilizare la noi. (2) Al doilea sistem este cel al revalorizării când se încearcă prin deflațiune reducerea cantității de hârtie până la concursul acoperirii. Această metodă fără îndoială produce conturbațiuni însemnate în economia unei țări, căci deflațiunea nici odată nu favorizează spiritul de întreprindere și de producție.

Ar mai fi o metodă care însă nu-și află aplicație decât după sguduiri mari economice când un stat nu mai recunoaște unitatea sa monetară încercând ca din profitul rezultat din această nerecunoaștere să se refacă creindu-și o nouă unitate monetară, așa Germania după războiul mondial.

Stabilizarea economică.

S'au văzut cazuri în istoria finanțelor când țări cu toate că au decretat stabilă moneda lor, cu toate că și-au asigurat un buget escedentar moneda era supusă fluctuațiunilor. Contrar cunoaștem cazuri când țări fără a-și fi stabilizat moneda, fără să aibe un buget echilibrat, dar chiar cu buget deficitar, moneda lor era stabilă. Cum să explică acest fenomen.

Nu altfel decât că stabilizarea să datorește unor serii întregi de măsuri economice, cari produc o stabilitate a

monedei naționale prin normalizarea vieții economice, aducând în prealabil stabilizarea economică.

Stabilizarea economică înseamnă ca o țară să aibe un bilanț economic activ, sub raportul general de producție căci atunci moneda își păstrează stabilitatea, supra producția putând face față în concursul internațional complet independent de deficitul sau escedentul bugetului general al țării.

Stabilizarea în România.

În anul 1920 s'a întrunit o conferință internațională la Bruxelles care caută să examineze situația nebulosă economică postbelică și a recomandat pentru restabilirea echilibrului bugetar, revenirea la etalonul aur. Prin revenirea la etalonul aur având în măsură ipotetică o valoare invariabilă, i să dă economiei naționale un imbold de pro-pășire prin siguranța care stă la baza transacțiilor economice. Un șir întreg de ușurări ca unitatea în timp a prețului de cost, nivelarea dobânzilor prin înlăturarea riscului, afluența capitalurilor streine, deci augmentarea producției care aduc cererea de lucru deci pe lângă înflorirea economică propriu zisă, contribuie și la o nivelare a antagonismelor sociale.

Stabilizarea la noi s'a făcut prin acoperire fixându-se noua valoare a leului în aur după cursul de atunci. Deci biletele „Băncii Naționale“ au devenit convertibile pe cum prevede art. 3 a legii ca și toate biletele de bancă „convertibile la purtători și la vedere la sediul central al băncii și la alegerea acesteia, fie în monede de aur, având curs legal, fie în lingouri de aur, fie în devize străine, convertibile în aur.“

În acest din urmă caz cesiunea devizelor se va efectua pe un preț care nu v'a putea depăși, paritatea teoretică majorată cu cheltuielile de expediție ale aurului“.

Convertibilitatea biletelor este asigurată prin acoperirea cu aur sau devize libelate în raport de 35% din to-

talul emisiunii, cel puțin 25% trebuie să fie acoperite cu aur în casă sau depozit liber în străinătate (art. 4).

Art. 5 autoriză statul să bată monede devizionale dela 1—20 lei. Art. 6 zice „să adoptă programul stabilit de guvern în vederea stabilizării monetare și a dezvoltării economice a țării. Urmarea și art. 7 și 8 prevăd formele.

Art. 2 reconfirmă privilegiul de emisiune acordat, Băncii Naționale, iar art. 3 limitează cantitatea minimă a convertibilității la 100.000 lei deodată.

Programul de stabilizare.

Cum am spus în echilibrul economic și deci o stabilizare a monetei unei țări depinde de un complex de măsuri, așa și legea stabilizării monetare din 7 Febr. 1929, art. 6, adoptă programul stabilit de guvern care program constă într'o serie de măsuri cari privesc banca Națională, bugetul și tezaurul public, căile ferate și distribuția sumelor unui mare împrumut extern. 1. Banca Națională este pusă în situațiunea de a face față stabilității monetare, prin revizuirea statutelor să acordă o mai mare independență, o serie de măsuri îi vor asigura lichiditatea pentru a îndeplini normal funcția unei Bănci de emisiune, creditele agricole și industriale se vor subvenționa din produsul marelui împrumut așa că nu vor mai apela la avansurile „Băncii Naționale.“ 2. Bugetul și tezaurul public vor fi reorganizate în așa fel în cât să garanteze menținerea echilibrului bugetar. Tot din produsul împrumutului să vor da fonduri de rulement pentru serviciile industriale ale statului. 3. Căile ferate vor fi refăcute în raport cu nevoile țării mărite, dându-i-se organizație autonomă și mijloace materiale așa în cât încasările căilor ferate să acopere cheltuelile prin mijloace proprii ale exploatării fără vre-o subvenție din bugetul general al statului. 4. Principalul mijloc de asigurare a stabilității monetare este fără îndoială împrumutul străin contractat în acest scop și pentru asta a patra parte a programului de stabilizare prevede repar-

tiția sumelor împrumutului în felul următor. 25.000.000 dolari pentru stabilizarea propriu zisă dintre cari 10.000.000 la „Banca Națională“, și 15.000.000 la alte institutii de credit, cari nu se vor bucura de rescontul Băncii noastre de emisiune, 20.000.000 fonduri de rulement, dintre cari 11.000.000 la tesaur și 9.000.000 la căile ferate, 35.000.000 căilor ferate, iar restul de 10.000.000 va fi afectat diferitelor lucrări publice productive după dispoziția guvernului.

Împrumutul de stabilizare este contractat pe piața streină prin subscripție, iar una a treia parte prin cesiunea exploatării monopolului chibriturilor. Trebuie să facem o distincție doctrinară pentru acei cari s'au ridicat contra părții a doua a împrumutului bazat pe cesiunea monopolului chibritelor. Să susține foarte eronat că cedarea monopolului ar fi o călcare de ordin constituțional întrucât să prevede precis că monopolul este de stat. Distincția doctrinară însă este tocmai aici că nu s'a cedat monopolul chibritelor în sine care rămâne tot al statului ci s'a cedat numai exploatarea monopolului pe timp limitat. Pentru obținerea acestor resurse se creiază o instituție autonomă pentru exploatarea monopolurilor denumită „Casa autonomă a monopolurilor“. Siguranța vieții economice adusă de stabilizarea monetară nu poate decât să amelioreze simțitor criza economică remarcabilă prin criza de numărare ce s'atenuază prin aducerea capitalului străin al împrumutului și deci suntem în pragul unei stări de propășire economică.

9. 11. 92.